

agrafa - z gréc. αγραφον/agrafon – „neuložený; nepísaný“ < gr. α/α – zápor; γραφειν/grafein – „písať“

www: v biblistike Ježišove výroky neuložené v *evanjeliách*

-v archeológii:

- 1.spona na zopnutie dvoch častí odevu v podobe *šperku*
- 2.klenákovito tvarovaná *volúta* medzi záverom polkruhovitého *oblúka* a *kladia*

agraman - z chetej. 'argaman; hebr. אַרְגָּמָן / argaman; agraman - slovná prešmyčka zo slova 'argaman ?

-starozákonný názov pre *purpur* červenej farby, t.j. *rumelkového* odtieňa, na rozdiel od tmavšieho, fialkovastého *techeletu* a *takiltu*; pozri *farby* v *Biblii*

Nový bibl. slovník v súvislosti s heslom *farby* v *Biblii*: slovo 'argaman je zvyčajne prekladané ako *purpur*; ide o červeno purpurovú látku, zvyčajne vlnenú; 'argaman je prevzaté slovo, ktoré pravdepodobne znamená „daň“

agrárna mágia - *mágia agrárna*

agštejn - www: historický termín pre *jantár*

a guazzo/aguaco - tal. – „(technikou) gvašu“

- 1) pôvodne taliansky termín pre maľbu do čerstvo zaschnutej *omietky*
- 2) *gvaš*

Ahania - v Blakeových *Prorockých knihách* ženský náprotivk *Urizena*; pozri *Kniha Ahania*, W. Blake

W. Blake: Urizen ničí svoje zosobnenie Ahania (ilustrácia ku *Knihe Ahania*, 1795)

Ahasver - hebr. אחשוורש/Achašveroš – „Velebnosť vladára“ < perz. خشایارشا / Chšajarša > babylon. Chišiarši (titul majestikus); gréc. Αχασuerος/Achasueros; alebo z perz. شیر – „Lev“ či پادشاه – „Kráľ“ > Xerxes; lat. Ahasuerus

1. perzský kráľ, stotožňovaný s perzským kráľom *Xerxesom* (486-465 pr.Kr.); pozri *Ester*
2. večný žid Ahasver; pozri *večný žid*
3. v prenesenom zmysle *tulák* bez zjavného cieľa

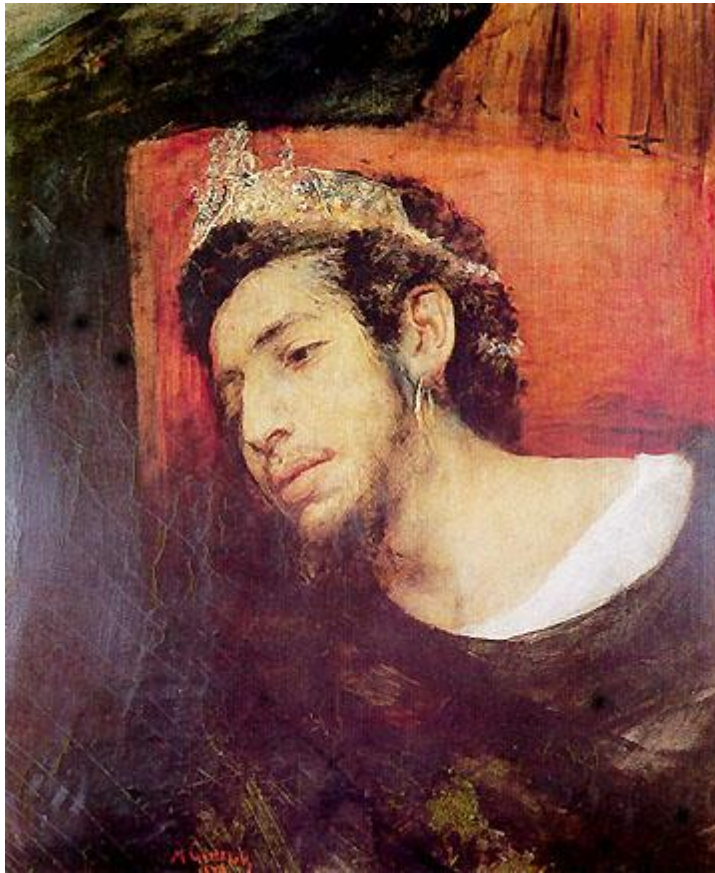
-Xerses, gréc. ξερξης; perzs. *Chšájaršá* – „vládca hrdinov“

www: slovo „Xerxes“ je gréckou transliteráciou pôvodného perzského trónneho mena *Chšájaršá*, ktoré znamená „vládca hrdinov“; v *hebrejskej biblii* je to pravdepodobne perzský kráľ אחשוורש / *Achašveroš* (gréc. Αχασuerος/ Ahasueros); Xerxes viedol vojny proti Grékom; v biblickej *knihe Ezdráš* sa Xerxes spomína pod menom Achašveroš; počas jeho vlády a vlády jeho predchodcu *Dareia* a následníka Artaxerxa vznášalo veľa *Samaritánov* obvinenia proti *Židom*; zvyčajne je kráľ Achašveroš z biblickej *Knihy Ester* stotožňovaný s Xerxesom; v tejto knihe Achašveroš zavrhuje svoju kráľovskú manželku Vašti, pretože odmietne uposlúchnuť jeho príkaz, aby vystupovala ako „kráľovná“ na slávnosti usporiadanej pre princov; následne je vydaný rozkaz, aby boli zhromaždené všetky nepoškvrnené panny z celej ríše; za novú kráľovnú si Achašveroš vyberie židovské dievča Ester; kráľovský minister *Hamman*, rodom *Amalekovec* (národ, ktorý *Jahve* prikázal zničiť), sa cíti byť ponížený Esteriným bratrancom *Mordechajom*, ktorý sa pred ním odmieta pokloniť; presvedčuje Achašveroša, aby rozkázal zničiť celý židovský národ v Perzskej ríši, no Mordechaj a Ester tento zámer prekazia vďaka svojmu vplyvu na kráľa; práce *Flavia Josepha* vzbudzujú dojem, že Vašti a Ester sú historické postavy a skutočne existovali; na druhej strane *Hérodotos* tvrdí, že Xerxes mal manželku, ktorá sa volala Amestris a bola dcérou veľmoža Otana; pozri *Ester*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Purim#Acha.C5.A1vero.C5.A1ova_hostina

C. Vignon: Ahasver ukazuje svoj poklad Mordechajovi (17.st.)

M. Gottlieb: Ahasver. Autoportrét (1876)

Ahasver večný žid - večný žid

ahinsa - sanskrt; v jazyku *dévanágarí* अहिंसा / ahimsá; tiež ahinsá, áhinsa, ahimsá, ahimsa

-etický základ *hinduizmu* a *džinizmu*; neublížovanie živým bytostiam; *etické* pravidlo neublížovať živým tvorom je blízke mentalite Indov a j možné ho nájsť v najrozličnejších filozofických a náboženských učeniach Indie, napr. v *jóge* apod.; v džinizme spojený s umŕtvovaním tela, pôstom, meditatívnymi a kontemplatívnymi technikami; ahinsu uplatňoval Mahátma Gándhí pri procese získavania nezávislosti Indie

AHOJ - pôvodne obľúbený pozdrav *námorníkov*; slovo AHOJ napísané na každej lodi; ide o skratku slov: Ad **H**onorem Jesu – „Ku sláve Ježiša“

Ah Puch - mayské božstvo *smrti*, *boh vojny* a ľudských obetí; pozri *mayské náboženstvo*

Ahriman - perzs. *اَهریمن* /Ahriman; *اهرمین* /Ahliman

-v *zoroastrických* textoch písaných v jazyku *pahlaví* (9.-12.st.) je meno Ahriman (písané s hl) často hore nohami na znamenie opovrhnutia a znechutenia

1. *angra mainju* je termín, ktorý v *zoroastrizme* predstavuje ničenie a deštrukciu; v *stredoperzských* textoch *zoroastrickej* tradície sa meno *Angra Mainju* objavuje ako Ahriman; perzs. *mainju* (اَشَهَنج) znamená „duch, myseľ, predstavivosť; *angra* (اَشَهَنج) znamená „deštruktívny, prekážajúci, zhubný“; výraz „*angra mainju*“ je protikladný k slovu „*mainju*“, preto by mal byť preložený ako „deštruktívny duch“

2. *ново-perzský* boh temnôt, duch zla a deštrukcie, nepriateľ ľudí, stelesnenie *zla*, proti ktorému bojuje boh dobra *Ahura Mazda* (*zoroastrizmus*) či *Mitra* (*mitraizmus*) a na konci času nad ním zvíťazí; Ahriman totožný so *stredno-perzským* *Angra Mainjou*

pozri *iránski bohovia*, *perzskí bohovia*, *perzské umenie 4*; *roh jednorožca* (Becker); *Armilus*

Biedermann v súvislosti s heslom *mucha*: v staroperzských mýtoch nepriateľ svetla Ahriman sa do sveta prikradol v podobe *muchy*; porovnaj sýrske božstvo *Baal Zebúba*; pozri *Zeus Apomyios*

ahu - opevnená dedinská *aglomerácia* terasového typu v *Polynézii*

Ahura Mazda - perzs. اهورا مزدا / Ahura Mazda – „Múdry Pán, Vševediaci Pán“; tiež Ahuramazda, *Zahura Mazda*, *Ormuzd*

www: Ormuzd alebo Ahura Mazda je staro-perzský boh svetla a dobra; Peržania uctievali jediného boha Ahura Mazdu, ktorý sa podľa ich viery zmietať v božskom boji s *Ahrimanom* (bohom zla); človek má Ahura Mazdovi/Ormuzdovi pomáhať dobrými skutkami; získa za to po smrti blaženosť

www: keď chcel prorok *Zarathuštra* vysvetliť pôvod zla vo svete, nemohol k tomu použiť ako príklad najvyššiu božskú bytosť Ahura Mazdu, ktorý bol ako najvyššie Dobro spravodlivý a múdry boh, a preto ani nemohol byť pôvodcom zla; preto v zarathuštrickej koncepcii tvorí Ahura Mazda dve bytosti, *Spenta Mainju* a *Angra Mainju*, ktoré sú výronom jeho mysle; *Spenta Mainju* sa rozhodne konať dobro a stáva sa Ahura Mazdovým duchom, v asi takom vzťahu ako duch Svätý a kresťanský Boh; *Angra Mainju* sa stal predstaviteľom a pôvodcom všetkého zla nie preto, že by jeho podstata bola zlá, ale preto, že si sám zvolil túto cestu; *Spenta Mainju* a *Angra Mainju* sú dve sily, ktoré medzi sebou neustále bojujú; treba však porozumieť ich celistvosti, lebo nemôžu existovať oddelene; spolu predstavujú svetlo a tmu, noc a deň; tento dualizmus smerom von spôsobuje, že sa do zoroastrizmu začleňujú ďalšie nové pozitívne a negatívne sily, ktoré buď stoja na strane *Spenta* alebo *Angra* a navzájom medzi sebou zápasia; dobrí duchovia sú súborne nazývaní *amēša spentha* (svätí nesmrteľní), ktorí sú zosobnením Ahura Mazdových vlastností; po boku *Angra Mainju* bojujú daevovia (démoni); Zoroaster nabáda, aby sa ľudia rozhodli konať dobro; ak konajú nepravosti, spolupracujú tak s *Angra Mainju* a opakujú jeho voľbu; dôležitým momentom v zoroastrizme je práve možnosť, ba priam nutnosť slobodnej voľby; človeku sa tak dostáva morálnej zodpovednosti za svoje činy

Lexikón náboženstva v súvislosti s heslom *zoroastrizmus*: na čele zoroatriánskeho pantheonu stojí Ahura Mazda, boh dobra a svetla; jeho protivníkom je *Angra Mainju* (tiež *Ahriman* – „Ničivý boh“), boh zla, tmy, satan; Ahura Mazda má šesť atribútov, ktoré bývajú ponímané ako samostatné duchovné bytosti (*archanjeli* či *bódhisattvovia*): 1. *Vahišta mana* (*Vohu manah*; Prenikavá myseľ), 2. *Aša vahiša* (*Ašem vahištem*; Dokonalá spravodlivosť), 3. *Chšatra* (*Chštreman vairem*; kardinálna božská kvalita, ktorá je kombináciou moci a konštruktívnej potencionality); *Spenta ármaiti* (Univerzálna láka; zbožnosť); 5. *Hurvatát* (*Haurvatát*; Dokonalosť; sebarealizácia) a 6. *Amerarát* (Nesmrteľnosť); týchto šesť atribútov sa nazýva spoločným menom *Ameša Spenta*; okrem nich má boh ešte ďalší atribút *Spenta Mainju* (Najvyššia tvorivá moc; Duch svätý; tvorivá pozitívna sila; v súčasnosti existujú zoroatriánske sekty predovšetkým v Indii

-Ahura Mazda je najvyšší staro-iránsky (perzský) boh, predstaviteľ dobra, ktorý viedol večný boj s bohom zla *Angrou Mainjou* alebo *Ahrimanom*; v tomto boji sa prejavoval v podobe ohňa (rovnako hebrejský *Jahve*; pozri *Mojžiš*); zo skaly stvoril *Mitru*, boha dobra; kult Ahura Mazdu rozšírený v 9.-4.st.pr.Kr. ako *mazdizmus*; v perzskom umení zobrazovaný ako jazdec bojujúci s drakom predstavujúcim zlo a temnotu; v koptskom umení splynul s *Hórom* sediacim na koni a zabíjajúcim krokodíla > ten sa zasa v kresťanskom umení stal typom pre vznik *svätca jazdeckého*

pozri *iránski bohovia*; *cyprus*; *perzské umenie 4*; *zlo*; *zlo a dobro*

Ach - duchovná sila obsiahnutá v osobe ochranného ducha *Ka*; pozri *Ba*, *ibis*; *egyptskí bohovia*

Achab - hebr. אָחָב/Aḥ'av – „brat Otca“; tiberian Aḥ'āḇ; gréc. Ἀχαάβ/Acháb; lat. Achab; jeden z najvýznamnejších kráľov Severného Izraela; vládol asi v 874-852pr.Kr.; jeho manželkou bola fenická princezná *Jezábel*, ktorá v Izraeli podporovala kult *Baala*; pozri *Nábot (Izraelský)*

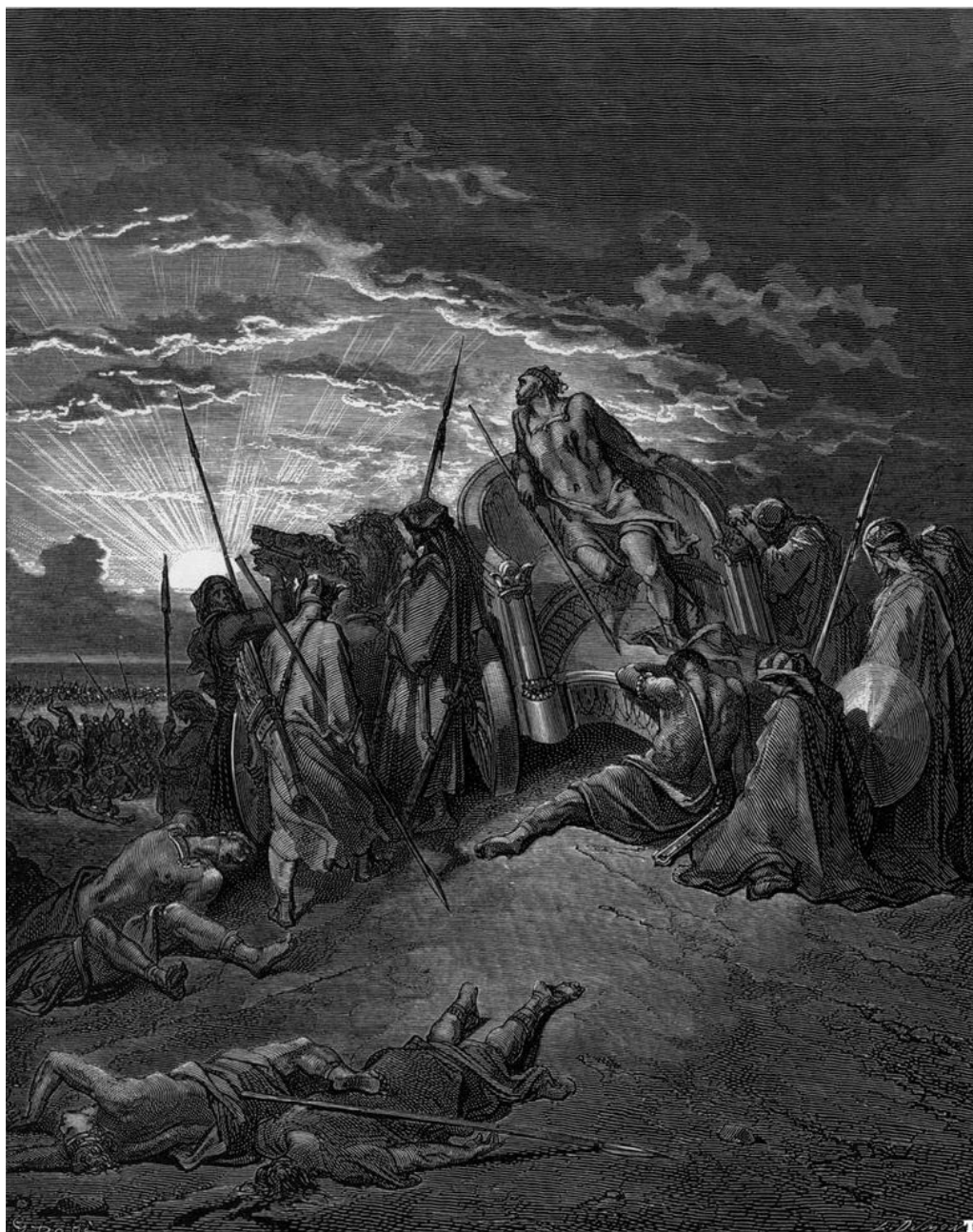
-(1Kráľov 20,26-34): Achabove vojny so Sýriou

-(1Kráľov 22): Smrť Achaba

<https://en.wikipedia.org/wiki/Ahab>

G. Doré: Izraeliti porazili Sýrčanov (drevoryt, 1866)

G. Doré: Smrť Achabovcov (drevoryt, 1866)

J. Schnorr von Carolsfeld: Smrť Achaba (1883)

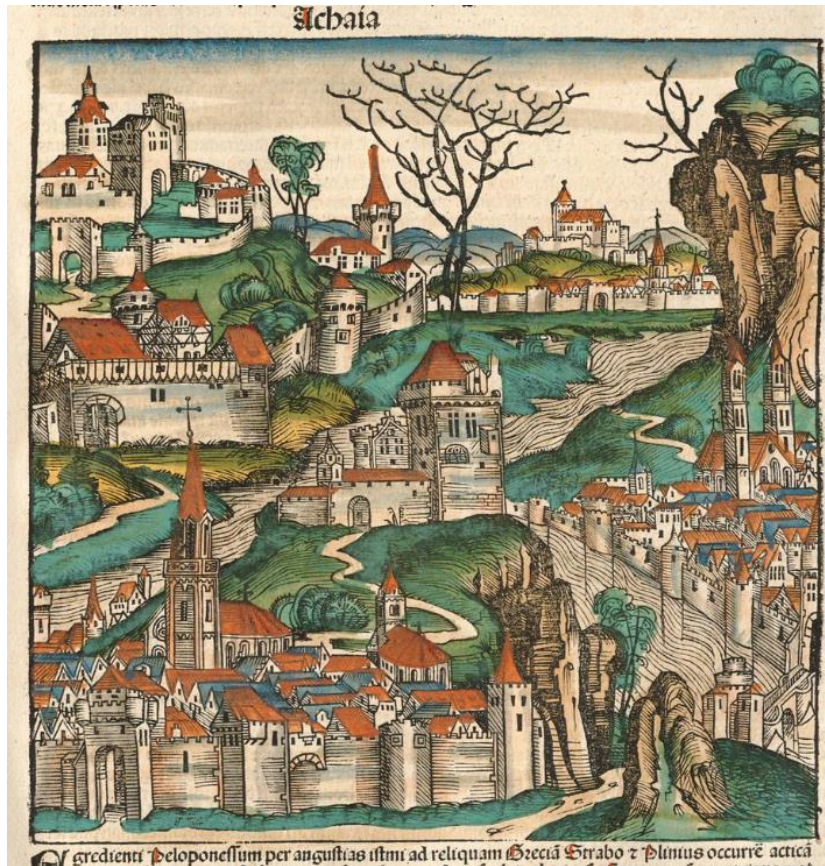
Achájci - gréc. Ἀχαιοί/Achaioi; jeden z hlavných starogréckych kmeňov

1. v historických časoch obyvatelia severnej časti Peloponézu a južnej *Thesálie*, ktorí mali hlavný podiel na vytvorení *mykénskej kultúry*
2. spoločné označenie Grékov v *Homérskych* eposoch

pozri *egejská kultúra*, *krétsko-mykénska kultúra*, *grécke kmene*; *Aiolovia*; *Danaovia*, *Diomédés*, *Poseidón*; *Trojská vojna*; *Kalchás*, *Sinón*; *starovek*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Ach%C3%A1jci>

<https://www.google.sk/search?q=Ach%C3%A1jci&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCsQsARqFQoTCJLkyoSX8scCFYO5FAodVHkMYA&dpr=1>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Achaia (drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Achajmenovci - perzs. اَشَكْمَنِش / Achajmenes (fonetická transliterácia)

www: staro-perzská dynastia asi z 700-300 pr.Kr.: niektorí významní panovníci: *Kýros II.*: v 2.pol. 6.st.pr.Kr. vytvoril z perzských a *médskych* kmeňov *Perzskú ríšu* s hlavným mestom *Persepolis*; jej územie rozšíril o *Malú Áziu*, *Babylonskú ríšu*; jeho nástupca Kambýses II. dobyl Egypt; Dáreios I. podrobil *Trákiu*, Macedóniu, pripojil severozápadnú časť Indie; ďalší významní králi: *Xerxés I.*, *Artaxerxés II.*, *Artaxerxés III.*, *Dáreios II.* a posledný z dynastie *Dáreios III.*; platidlom v čase tejto dynastie bol *dareikos*

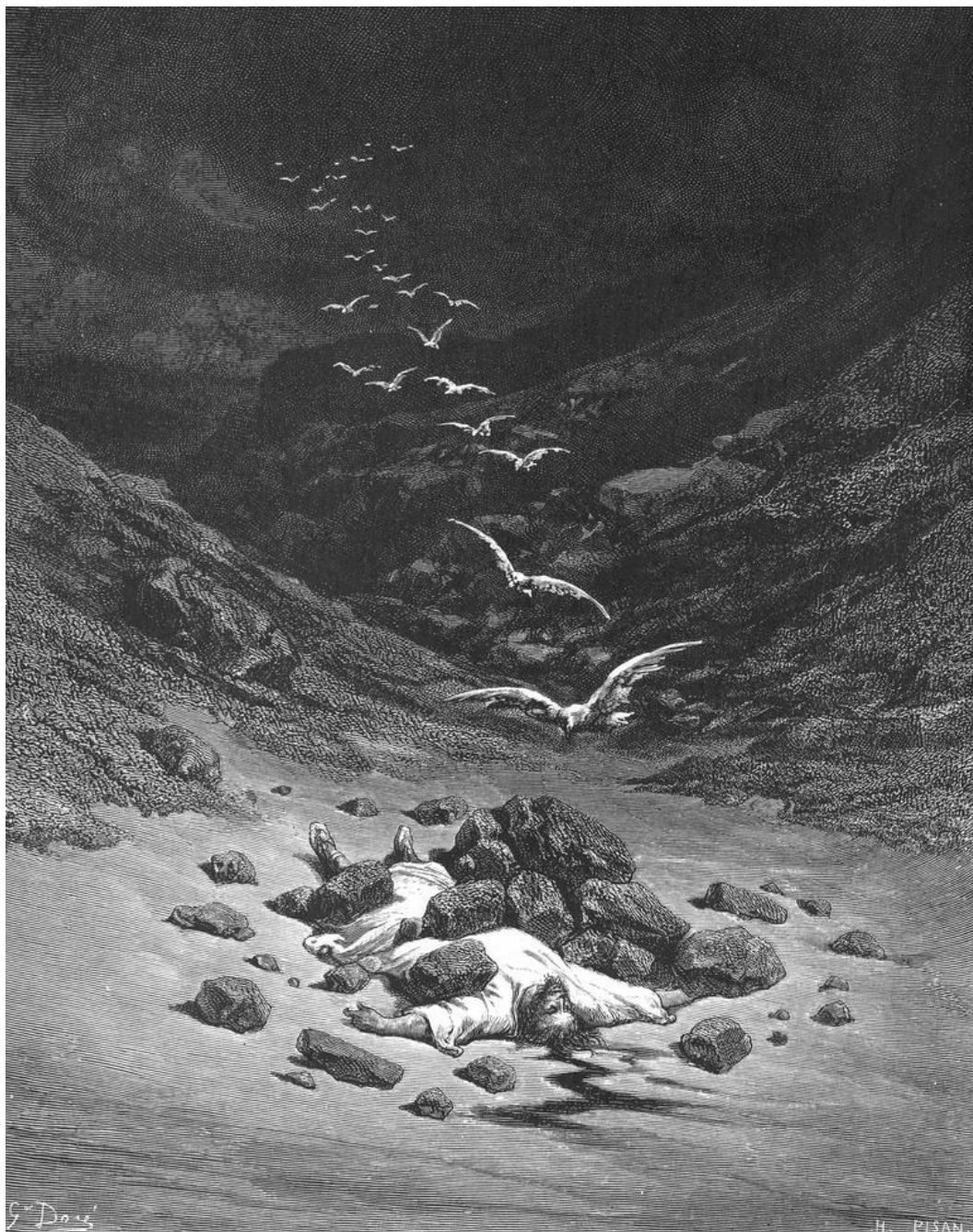
www: zakladateľom dynastie bol Achajmenes (perz. اَشَكْمَنِش / Hachámaniš) a prví predstavitelia vládli v srdci dnešného *Iránu*; veľmocenskú politiku Achajmenovcov začal Kýros II.

pozri *perzské umenie 4*; *purpur* (Lurker); *indická kultúra*; *šachinšach/šáhinsáh*

Achan - hebr. אֲחַן/Achan; Jozue (7): Boh prikázal Izraelitom zničiť mesto *Jericho*, lebo bolo hriešne; Boh prikázal Jozuovi a ten to povedal všetkým ľuďom, že majú všetko v meste zničiť okrem striebra, zlata, mosadze a železa; to bolo treba priniesť do domu Pánovho (pozri *chrám stretávania sa*); Achan bol vojak, ktorý neposlúchol rozkazy a schoval krásny odev a niektoré striebro a zlato vo svojom stane, lebo si bol istý, že sa to nikto nedozvie; za to bol Izraelitami *ukameňovaný*, rovnako ako jeho ovce, iné zvieratá a deti a ich pozostatky boli spálené a na ne navŕšené hromady kameňov; pozri *biblické postavy*

[https://en.wikipedia.org/wiki/Achan_\(biblical_figure\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Achan_(biblical_figure))

<https://www.google.sk/search?q=Achan&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CC4QsARqFQoTCOW-0sjPv8cCFYNUFAodbCwLUA&dpr=1>

G. Doré: Ukameňovanie Achana (drevoryt, 1866)

Achašveroš - Xerxes

achát - [www: mineral](http://www.mineral.net), belavý vrstevnatý druh *chalcedónu*

-nerast zložený z vrstvičiek vláknitého *kremeňa*, *chalcedónu* a *opálu*, ktoré sú rôzne zafarbené, zvyčajne vyjadrujú priebeh tvaru dutiny; jeho jednotlivé odrody sú *ónyx*, *sardonit* a ď.; používaný pri *pozlacovaní* na vyhladzovanie zlata, prípadne náhrady zlata - metalu; pomáha upevňovať nanášané zlato na podklad; používaný aj ako materiál pre *kameu*; jeden z dvanástich *drahokamov*, ktoré tvorili *základné kamene Nebeského Jeruzalemu*; symbol sv. Jána (pozri *apoštol Ján/Ján Evanjelista*); v *staroveku* používaný pri výrobe *pečatidiel*

Täubl: viacfarebné *chalcedony*; sú priesvitné; odrodami achátov sú *ónyx*, *sardonyx*, *sard*, *keragat*; väčšina achátov sú umelo farbené *chalcedony*, ktorých pórovitosť (najmä brazílske a porýnske) umožňuje ľahké farbenie; české acháty nie je možné farbiť, lebo majú hustú a tvrdú vnútornú štruktúru; prírodné farby českých achátov sú však celkom stále rovnako ako *jaspis* (kremenec -

celistvá odroda *kremeňa*), *chalcedon* (mikrovláknitá odroda *kremeňa*); nálezisko: Brazília, India, Sibír, Porýnsko (Idar-Oberstein), Taliansko, u nás Kozákov pri Turnove

-podľa stredovekých bestiárov achát je minerál, ktorý možno použiť na hľadanie perál v mori; len treba priviazať kameň na lano a spustiť do vody; achát sa pritiahne k perleti, takže potápači perlu ľahšie vytiahnu

pozri *polodrahokam*; *mixtion*; *svätý kalich/Santo cáliz*/tzv. *valencijský pohár*; *kamea*; *Hubal*

Achát

Achát

achát machový - Täubl: polopriehľadná odroda *achátu*; farba s bielym nádychom, so zelenými machovými uzavretinami

achát kríčkový - Täubl: polopriehľadná odroda *achátu*; farba s bielym nádychom, s hnedými kríčkovitými uzavreninami

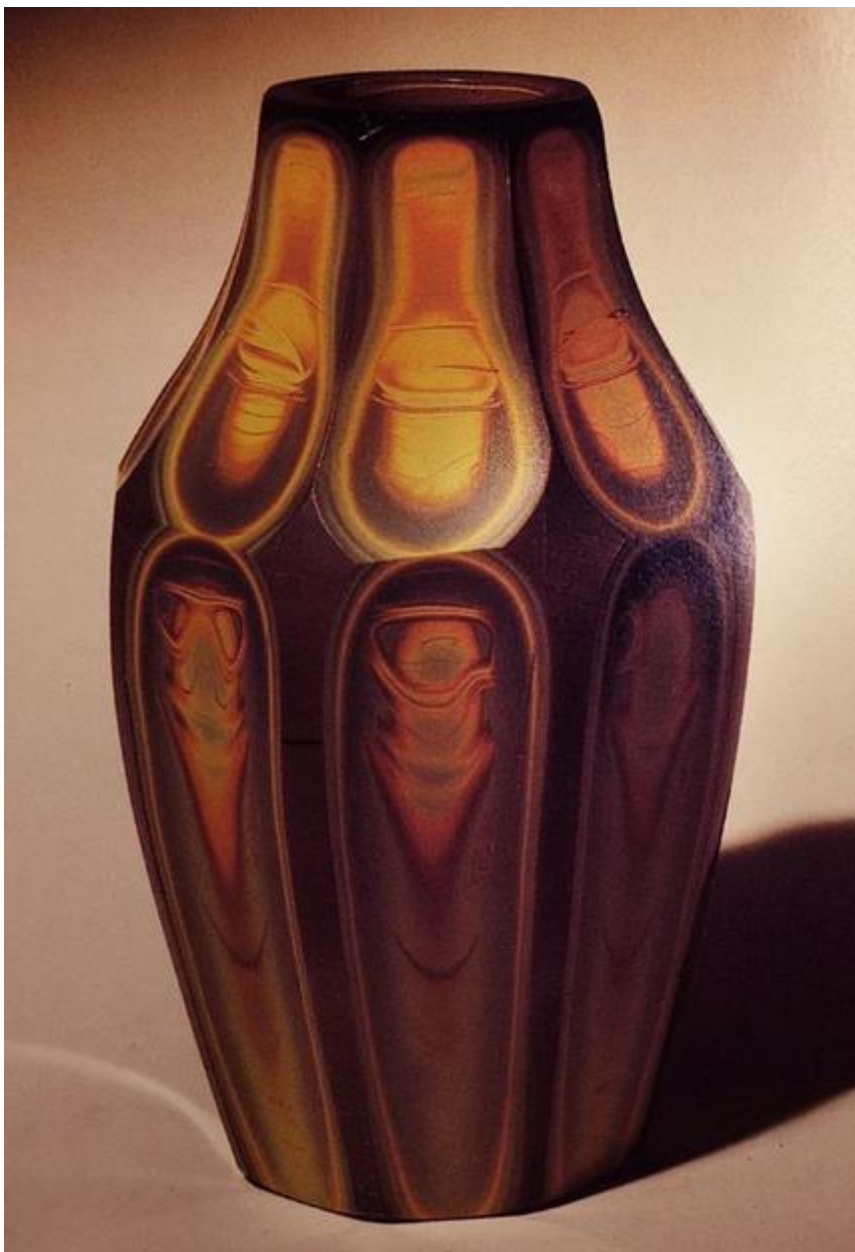
achát polírovací - tiež *achátové hladítko*

achát Tiberiov - *Tiberiov achát*

achátové hladítko - tiež *achát polírovací*; nástroj z *achátu* používaný pri *pozlacovaní* na upevňovanie zlata *plátkového* alebo jeho náhrady (napr. metalu) k podkladu, ktorý môže tvoriť napr. *mixtion*; hladítko sa súčasne leští povrch do vysokého lesku; pozri *drahokam*; *zlátenie polimentové*; *pozlacovačská súprava*

achátové sklo - zvyčajne nepriehľadné, mramorované viacfarebné sklo napodobňujúce brúsený *achát*; výroba od 15.st. v Benátkach, od 19.st. v Čechách a Veľkej Británii

<https://www.google.sk/search?q=agate+glass&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CDAQsARqFQoTCJDflqWj8scCFUGYFAodn2wNrA#imgsrc=AS9kVCnIOdl0aM%3A>

Váza Tiffany z achátového skla

Achates - blízky priateľ *Aenea*; jeho meno sa stalo slovom pre intímnych spoločníkov; sprevádzal Aenea pri všetkých jeho dobrodružstvách, pri vstupe do Kartága s ním ide v prestrojení, a vedie ho k *Sibyle Kumskej*; Vergílius ho vykresľuje ako verného priateľa;

D. Dossi: Aeneas a Achates (1520)

A. Coypel: Aeneas a Achates sa objavujú pred Dido (1715-1717)

Achatius/achacius - lat; tiež *Agathius, Acacius*

-kresťanský svätec, jeden zo *štrnástich pomocníkov v núdzi*; jeho *atribútom* je trňová vetvička, *trňová koruna*, veľký *križ* alebo *meč*; pozri *atribúty, symboly, alegórie, prirovnania, kresťanskí svätci*

Hall: *mučeník* z 2.st.; stotník (pozri *svätec jazdecký*), ktorému podľa legendy za vlády cisára Hadriána spolu s desaťtisícim vojakov driapali telo trňovými prútmi a potom ukrižovali na hore *Ararat*; orodovník v pokušeniach proti viere a strachu pred smrťou, ochranca v ťažkých chorobách (pozri *patrón*); nakoľko bol zamieňaný so sv. *Akakiom*, zobrazovaný aj ako *biskup*

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Achatius (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Achaziáš/Achazjáš - 1Kráľovskej (22,51) a 2Kráľovskej (1,18); hebr. אחזיהו המלך; nazývaný tiež Joachaz; šiesty kráľ samostatného Judského kráľovstva; pochádzal z rodu Davidovho a bol synom kráľa Jórama a *Atalji*, dcéry izraelského kráľa Achaba; ako jediný z bratov prežil drancovanie *Jeruzalemu* Arabmi, ku ktorému došlo počas vlády jeho otca; na trón zasadol v 22 rokoch a vládol iba rok, a to 842 pr.Kr.; lebo raz utrpel úraz a vyslal poslov do Ekrónu, aby sa spýtali boha *Baala*, či sa uzdraví; prorok Eliáš varoval jeho poslov a tých napokon pohltil oheň z neba; Eliáš varoval aj kráľa, že zomrie, ak sa neodvráti od Baala; a tak sa aj stalo; Achaziáš bol zabitý izraelským vojvodom Jehúom; počas tohto prevratu bola časť judskej rodiny vyvraždená a dielo skazy potom dokonala Achaziášova matka *Atalja*, keď sa rozhodla vyhubiť kráľovské potomstvo a sama sa ujať trónu; o Achaziášovi biblia píše, že sa dopúšťal nepravostí pod vplyvom svojej matky, ktorá už svojho manžela odvádzala od kultu boha *Jahve* a viedla ho k uctievaniu *Baala*; pozri *biblia*

G. Doré: Eliáš zabíja poslov Achaziáša (drevoryt, 1866)

acheiropoet - z gréc. *αχειροποιητος/acheiropoietos* – „nevytvorený (ľudskou) rukou“; *α/α* (zápor); *χειρ/cheir* – „ruka (tvoriaca)“ < *ποιεμα/poíema* – „výtvor“ < *ποιεω* – „robím, tvorím, vykonávam (zázrak)“

1. *Kristova* alebo *Máriina* podoba vzniknutý nadprirodzenou silou (napr. plachta s odtlačkom Kristovej tváre alebo tela: pozri *Trpitel/Bolestný Kristus*, *Turínske plátno*, *La Sacra Sidone*, *Kristov rubáš*, *Panna Mária Guadalupská*)

2. *veraikon*; typ *ikony* vzniknutej nadprirodzenou silou, zásahom anjelov

Heinz-Mohr: vyobrazenie Krista vzniknuté zázračným spôsobom, nie ľudskými rukami; ide o *veraikon* (rúšku sv. Verioniky), *mandylion* a *Turínske plátno*; opakom *acheiropoetu* je *cheiropoet* (rukou vytvorené zobrazenia)

-acheiropoetom nie je *epitafos*, na látke namaľované telo mŕtveho Krista, vystavované v kostole počas veľkonočných sviatkov

Achelóos - gréc. *Ἀχελῷος /Achelōios*; lat. *Achelous*

-v gréckej mytológii riečny boh, otec riečnej nymfy *Kallirhoé*, manželky vodcu *epigónov*, *Alkmaiona*; najstarší z tritisíc synov titana *Okeana* a jeho manželky *Tethys*; podľa jednej z verzií boli jeho potomkami *Sirény* (Wensleydalová); vynikal obrovskou silou a navyše schopnosťou meniť podľa ľubovôle svoju podobu; do mýtov s zapísal svojím bojom s *Heraklom*; obaja sa zaľúbili do *Deianery*, dcéry kalydonského kráľa; kvôli nej došlo k zápasu; počas neho sa *Achelóos* premenil z obra na hada, a keď mu to nepomohlo, tak na býka s mohutnými rohmi; *Herakles* ho však premohol, roh mu pritom odlomil; ten naplnili *Nereídy* rozličnými plodmi, a tak sa z neho stal, podobne ako z rohu kozy *Amalteie*, roh hojnosti; pozri *bohovia vodní, morskí, riečni, dažďa, rosy; Filemón a Baukida*

-v gréckej mytológii bol ochranným božstvom, *patrón* rieky *Achelous*, najväčšej rieky Grécka, a teda vodcom všetkých riečnych božstiev; výtvare často zjednodušený na fúzatú masku, inšpirovanú stredovekým *zeleným mužom*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Achelous>

Herakles bojuje s Acheloom (červeno figúrový stamnos, 4.-5.st.pr.Kr.)

Achelóos (rímska mozaika, Zeugma, Turecko)

J. van Doetecum podľa H. Vredeman de Vries: Hercules odpočíva po svojej práci (s nemejským levom a Achelaom pri nohách) a Hercules bojuje s Hydrou (rytina, 1562)

G. Bonasone: Hercules bojuje s drakom. Achelous odvádza Deianeiru (rytina, 16.st.)

C. van Haarlem: Herkules a Acheloos (1590)

J. Brueghel II. a H. van Balen I.: Hostina Achelaa (1610-1620)

P. P. Rubens: Hostina Achelaa (17.st.)

N. Coypel: Súboj medzi Herculom a Achelaom (17.st.)

Achelous - lat.; gréc. *Achelóos*

Achenbach Oswald - (†1905); nemecký maliar spojený s düsseldorfskou maliarskou školou; aj keď je dnes málo známy, počas svojho života bol počítaný medzi najvýznamnejšie *krajinárov* Európy; pozri *talianski maliari 19.st.*

http://en.wikipedia.org/wiki/Oswald_Achenbach

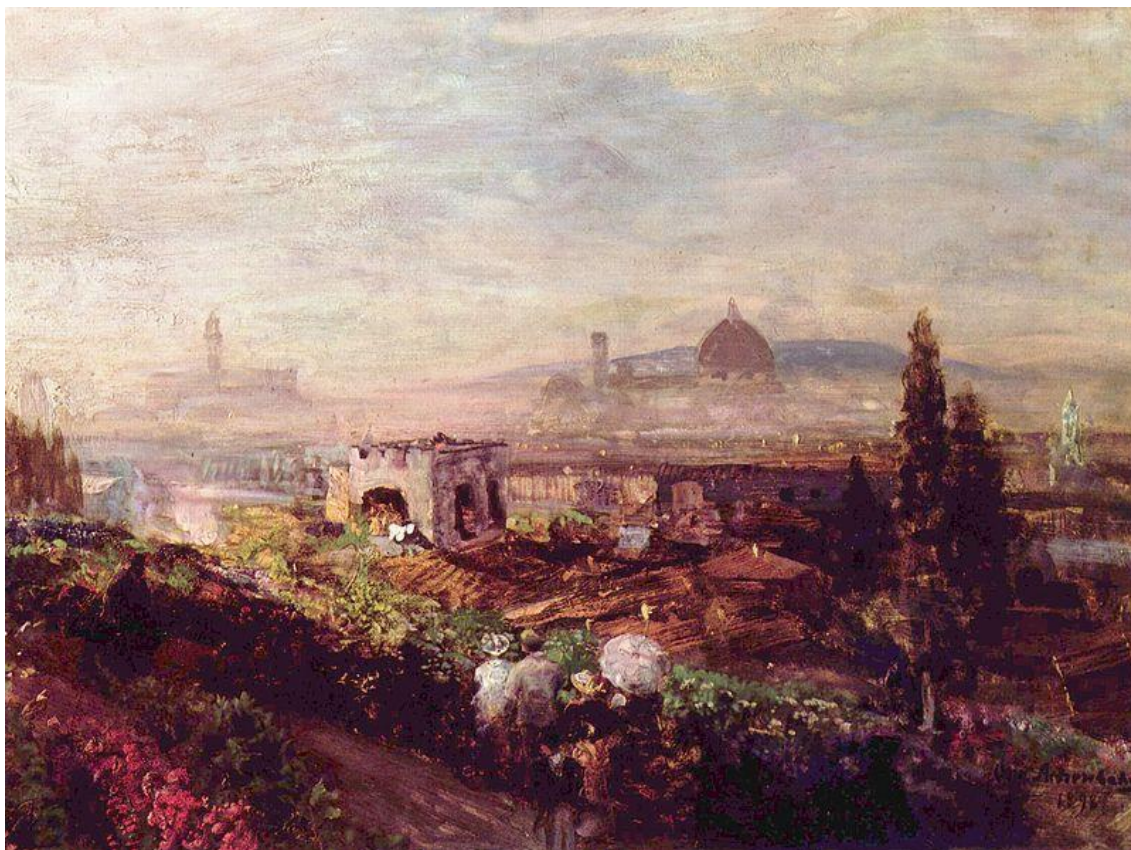
https://www.google.sk/search?q=Achenbach+Oswald&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=UWuI3x9pJDbj6M%253A%253Bm7S48yNyN_w2yM%253Bhttp%25253A%252F%25252Fwarburg.chaa-unicamp.com.br%25252Fartistas%25252Fview%25252F762&source=iu&pf=m&fir=UWuI3x9pJDbj6M%253A%252Cm7S48yNyN_w2yM%252C_&usg=__Zd4Q1GCjcd0tw1QNsR60u2FSJWE%3D&ved=0CCoQyjc&ei=pLCGVlraNcLxUMnEgMAB#facrc=__&imgdii=__&imgrc=UWuI3x9pJDbj6M%253A%3Bm7S48yNyN_w2yM%3Bhttp%253A%252F%252Fwarburg.chaa-unicamp.com.br%252Fimg%252Fobras%252F4894_original.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwarburg.chaa-unicamp.com.br%252Fartistas%252Fview%252F762%3B1484%3B1110

O. Achenbach: Konštantínov triumfálny oblúk v Ríme (1886)

O. Achenbach: Ohňostroj v Neapole (1875)

O. Achenbach: Pohľad na Florenciu (1898)

O. Achenbach: Večerná nálada v Kampánii (19.st.)

O. Achenbach: Pohľad na Capri (1884)

O. Achenbach: Via Apia s hrobkou Caecilia Metella (1886)

Acheron - gréc. Ἀχέρων/Acheron < ἀχέρηρ/acherir – „nárek“

<http://www.theoi.com/Khthonios/PotamosAkheron.html>

Beliana: rieka nárekov; vlastný vstup do *podsvetia*; cez ňu prevážal duše mŕtvych *Cháron*; cesta späť nebola možná

1.v *gréckej mytológii* jedna zo štyroch riek v gréckom *podsvetí*, cez ktorú prievozník *Charón* prevážal tiene *mŕtvych*; vlievala sa do otvoru pod vysokou skalou na ďalekom severe v kraji *Kimmeriov*, ktorý bol vchodom do podsvetia; sem si prišiel napr. *Odyseus* pýtať radu od veľtca *Teiresia*, keď sa chcel po ročnom pobyte u *Kirké* vrátiť domov; pozri *Léthé*, *Styx*, *Kokytos*; *rieky podsvetia*

2.skutočná rieka Ἀχέρων/Acheron alebo Ἀχέρωντας/Acherontas v Epire, ktorá tečie čiastočne podzemím a vlieva sa od *Iónskeho mora*

www: v starovekej mytológii jedna z piatich riek podsvetia, rieka bolesti; podľa *Homéra* opísaná ako rieka *Hades* (slovo *Hádes* je personifikáciou podsvetia), do ktorej sa vlievajú dve rieky, *Kokytos/Cocytus* a *Phlegeton*; rímsky básnik *Vergílius* píše, že Acherón je hlavná podsvetná rieka *Tartaru*, z ktorých *Styx* a *Cocytos* tryskajú; zosnulých prevážal cez rieku Acheron prievozník *Cháron*, aby mohli vstúpiť do podsvetia; grécky náučný slovník *Suda* (11.st.) opisuje Acherón ako „miesto liečenia“ a nie ako miesto trestu alebo očisty od hriechu; podľa neskorších tradícií bol Acherón synom *Helia* a *Gaie* alebo *Demeter*, ktorého uniesla do podsvetia rieka, ktorá potom niesla jeho meno; bol stiahnutý riekou potom, čo pil s *Titánmi* v dobe ich boja s *Diom* (pozri *titanomachia*); podľa tohto mýtu je Acheron otcom *Aeskulapa* alebo *Orphne* či *Gorgyry*; skutočná rieka Acheron tečie pri troskách *Nekromanteionu* v blízkosti *Pargy* na gréckej pevnine oproti *Korfu*; podľa iných verzii Acheron vyviera na povrch pri *Acherusiánskom myse* (dnešné *Eregli* v *Turecku*) a podľa gréckeho básnika a učenca *Apollonia Rhodoského* (†215 pr.Kr.) riekou Acherón videli *Argonauti*; Gréci, ktorí sa usadili v *Taliansku*, poznali *Acherusiánske jazero*, do ktorého Acherón tiekol; *Platón* vo svojom *Phaedovi* označuje Acheron ako druhú najväčšiu riekou na svete; väčší bol iba *Okeanus*, rieka, ktorá obtekala celý svet; Acherón podľa Grékov prúdil v opačnom smere ako *Okeanus*, pod zemou, v pustých miestach; slovo Acherón je tiež používané ako synekdocha (v literatúre: časť pomenováajúca celok) pre celý *hádes*; *Vergílius* sa zmieňuje o Acherónu v 4.Knihe *Aeneidy*; v 7.Knihe je slávny výrok rímskej *Juno*, manželky *Jupitera*: „Flecere si nequeo superos, Acheronta movebo“ (Keď nemôžem odraziť vôľu neba, budem hýbať podsvetím); rovnaké slová použil nemecký psychoanalytik *Sigmund Freud* ako motto svojej knihy „Výklad snov“, kde označuje Acheron za psychologické podsvetie mysle; Acheron bol niekedy interpretovaný ako jazero alebo močiar (*Aristofanes*: „Žaby“; *Euripides*: *Alkestis*); v *Danteho Inferne* tvorí Acheron hranicu Pekla; Acheron je cestou do podsvetia, pekla; duše tých, čo boli v živote neutrálni, ani zlí, ani dobrí, sedia pri jej brehoch (*porovnaj Elyzejské polia*)

www: podľa neskorších tradícií, Acheron bol synom *Helia* a *Gae* alebo *Demeter* a bol premenený na podsvetnú riekou nesúcu jeho meno (stalo sa tak v súvislosti s jeho vzťahom k *Titánom* v čase boja *Dia* s nimi; pozri *Titanomachia*); ďalej uvádzajú, že *Aeskulap* bol synom Acherona a *Orphne* alebo *Gorgyry*; u neskorých spisovateľov meno Acheron používané vo všeobecnom zmysle pre označenie celé podsvetie; *Etruskovia* boli oboznámení s uctievaním Acherona (*Acherunsa*) od veľmi skorých čias, ako vyplýva z ich „*Acheruntici Libri*“, ktorá okrem mnohých ďalších vecí píše o ošetrovaní a zbožštení duší a forme obetí na ich počesť (*Acheruntia sacra*); opis Acheronu a podsvetia v *Platónových Phaedrových dialógoch* je veľmi zvláštny a nie je ľahké ho pochopiť

acheuléen/ašölén - franc.; kultúra stredného *paleolitu* (300-150 tis.pr.Kr., nadväzuje na *abbevillien/cheléen* starého *paleolitu*) v *Stredomorí* a záp. a stred. *Európe*; názov *acheuléen* podľa *Saint Acheul/sétašöl* vo *Francúzsku*; kamenné nástroje - *pästné kliny* tvarované odbíjaním drevenými alebo kostenými *tílkmi*; v priamej súvislosti s *levalloisienom*, obdobím aj technikou výroby týchto nástrojov; v *Indii* sem patrila *madráska kultúra*